

Pregledni rad

UDK 811.163.42'373.4:811.111

Ksenija BENČINA (Osijek)

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Osijek

kbencina1@gmail.com

Ivana MORITZ (Osijek)

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Osijek

moritz.ivana@gmail.com

ANALIZA PRIJEVODA POJMA *PEDAGOG* S HRVATSKOG NA ENGLISKI JEZIK U AKADEMSKIM RADOVIMA

Rad se bavi prijevodnim rješenjima pojma *pedagog* s hrvatskog na engleski jezik u akademskim radovima. Korpus se sastoji od prijevoda naslova, ključnih riječi i sažetaka akademskih radova na engleski jezik koji su javno dostupni na mrežnim stranicama HRČAK. Rad daje i pregled definicija pojma *pedagog* u širem i užem smislu te definicije najčešćih pojmova koji se pojavljuju u prijevodima na engleskome jeziku. Nakon analize definicija i korpusa, nude se preporuke za odgovarajuća prijevodna rješenja.

Ključne riječi: *pedagog, prijevod, hrvatski jezik, engleski jezik, akademski radovi*

1. UVOD

Svi su se prevoditelji, bilo da se radi o profesionalnim ili neslužbenim prijevodima, susreli s problemom nedovoljnog poznavanja stručne terminologije koju iziskuje određeni tekst na izvornome jeziku. Osim dobrog poznavanja ciljnoga jezika nužno je proučiti dostupne rječnike, glosare i prijašnje prijevode sličnih tekstova, a ponekad je potrebno i posavjetovati se s nalogodavcem prijevoda. Poticaj za ovaj rad bila je raznolikost terminologije koja se pojavljuje u prijevodima pojma 'pedagog' u akademskim tekstovima. U obzir su uzeti prijevodi na engleski jezik s hrvatskog govornog područja koji u izvornome tekstu sadrže pojam 'pedagog', a namjera je bila istražiti koji se sve pojmovi pojavljuju u engleskome jeziku kao prijevod te riječi te su analizirane i definicije tih pojmova u oba jezika. Za potrebe istraživanja korišteni su prijevodi naslova, ključnih riječi i sažetaka radova iz područja pedagogije

i obrazovanja dostupni na mrežnim stranicama. S obzirom na to da se korpus sastoji od javno dostupnih tekstova i mrežnih stranica, nije moguće utvrditi tko je prevoditelj te jesu li to profesionalni lektorirani prijevodi, ali cilj je rada dati opći pregled engleskih termina na hrvatskome govornome području koji se koriste za navedeni pojam.

2. EKVIVALENCIJA

Pristupi prevođenju mijenjali su se kroz povijest dajući poticaj nastanku različitih teorija. Pavlović (2015: 22) više srodnih teorija klasificira u šest osnovnih paradigmi: ekvivalencija, deskriptivna, kritička, funkcionalistička, kognitivna i lokalizacija. Svaka se od tih paradigmi usmjerava na različite aspekte prijevoda (npr. prijevod kao tekst, društveno-kulturni artefakt ili proces itd.), a metodologiju i terminologiju preuzima od različitih srodnih disciplina. Pojam ekvivalencije je gotovo dva desetljeća (od 70-ih godina 20. stoljeća) dominirao u području prevođenja iako su se poimanja ekvivalencije i njene primjene znatno razlikovala (Snell-Hornby, 2006), a često su bila i kontroverzna. Brojni znanstvenici prijevode promatraju isključivo kroz odnose ekvivalencije dok drugi smatraju da je ona nebitna ili čak štetna u proučavanju prijevoda, a određeni jezikoslovci nastoje pomiriti te dvije krajnosti te je promatraju kao stvar konvencije na koju su prevoditelji naviknuti (Kenny, 2009). S razvojem novih teorija ekvivalencija je nestajala i vraćala kao predmet translatoloških istraživanja.

Jedan od koncepata ekvivalencije razvili su Vinay i Darbelnet (1958) dijeleći prijevode na izravne (doslovne) i posredne (slobodne). Oni su opisali sedam procedura od kojih je ekvivalencija jedna od procedura posrednog prevođenja, a odnosi se na istu situaciju koju opisuju dva jezika koristeći se različitim stilističkim i sintaktičkim sredstvima čiji su rezultat ekvivalentni tekstovi. Ta se metoda često koristi kod prevođenja onomatopeja, poslovice i frazema gdje je bitno očuvati smisao poruke, a ne doslovno značenje. Jakobson (1959) uvodi pojam ekvivalencije u različitosti koja za njega predstavlja središnji problem jezičnih istraživanja. On smatra da između jedinica različitih kodova ne može postojati potpuna ekvivalencija, ali da se jedinice koda kombiniraju u poruke koje mogu biti odgovarajuće interpretacije stranih jedinica koda ili poruka pa on tako prevođenje promatra kao zamjenjivanje poruka jednog jezičnog koda porukama drugog jezičnog koda. Slično tomu, Catford (u Pavlović 2015: 45) tvrdi da se prevođenje ne odvija samo na razini pojedinačnih riječi nego treba uzeti u obzir razinu teksta što bi odgovaralo Jakobsonovoj razlici između jedinica i poruka. Catford razlikuje formalnu korespondenciju koja je vezana uz jezik kao sustav od tekstne ekvivalencije koja

se tiče konkretne realizacije.

Nida i Taber (1969) promatraju prijevode kroz prizmu formalne korespondencije i dinamične ekvivalencije. Formalna se korespondencija odnosi na prevođenje u kojemu se forma i poruka izvornog teksta mehanički reproduciraju u ciljnome tekstu što bi odgovaralo doslovnom prevođenju. Dinamična je ekvivalencija utemeljena na ekvivalentnom učinku prijevoda. Učinak prevedene poruke na primatelja prijevoda trebao bi biti isti kao učinak izvorne poruke na primatelje izvornog teksta. Ovi autori zastupaju dinamičnu ekvivalenciju smatrajući je uspješnijim načinom prevođenja.

Koller (u Hatim 2013: 32) na prijevod gleda kao 'dvostruku vezu' između izvornog teksta i komunikacijskih okolnosti u kojima se nalazi primatelj, a u takvoj se vezi odnosi ekvivalencije mogu razlikovati. On predlaže ekvivalencijski okvir koji sadrži različite razine ekvivalencije: formalna, referencijalna ili denotativna, konotativna, tekstno-normativna i pragmatička. Prevoditelj bi trebao s obzirom na zahtjeve teksta odrediti koje vrijednosti treba očuvati u prijevodu pa će shodno tomu odrediti kojoj će razini ekvivalencije dati prednost. Relativiziranje pojma ekvivalencije nastavila je Baker (1992) uvažavajući jezične i kulturološke čimbenike koji utječu na prijevod, a ekvivalenciju promatra na različitim razinama kroz *bottom-up* pristup počevši od razine riječi, fraza, gramatike, teksta i pragmatike.

Kroz deskriptivnu paradigmu Toury (1995) ekvivalenciju promatra ne kao odnos između dvaju jezika nego kao odnos između tekstova, a razlikuje potencijalnu ekvivalenciju koja je teoretski pojam i stvarnu (ili ostvarenu) ekvivalenciju koja se odnosi na stvarni odnos između izraza. Pym (2010) tvrdi da je ekvivalencija uvijek 'pretpostavljena ekvivalencija', a u različitim se teorijama promatrala kroz suprotstavljene koncepte prirodne i usmjerene (*directional*) ekvivalencije. Prirodna ekvivalencija postoji i prije samog prevođenja i ona nije pod utjecajem usmjerenosti. Nasuprot tomu, određene teorije utemeljene na ekvivalenciji ne priznaju postojanje prirodnosti i recipročnosti između jezika nego smatraju da je prijevod rezultat prevoditeljevih odluka i strategija koje nisu u potpunosti pod utjecajem izvornika. Jedna od bitnih pretpostavki takve ekvivalencije je asimetrija jer stvaranje jednog ekvivalenta ne znači da bismo došli do istog ekvivalenta prevodeći prevedeni tekst nazad na izvorni.

Iako su teorije ekvivalencije nailazile na brojne kritike, njihov utjecaj i doprinos prevođenju je neosporan stoga bi i teoretičari i prevoditelji trebali biti upoznati s njima.

2.1 Ekvivalencija na razini riječi

S obzirom na to da se ovaj rad bavi prijevodnim rješenjima jednoga pojma pri prevođenju s hrvatskog na engleski jezik, ekvivalencija se pokazala najpogodnijom paradigmom za potrebe ovoga istraživanja jer će se analizirati ekvivalencija na razini riječi. Baker (1992) razlikuje nekoliko razina ekvivalencije počevši od razine riječi preko teksta pa sve do pragmatičke ekvivalencije. Na leksičkoj razini ekvivalencije Baker (1992: 11) se oslanja na Cruseovu podjelu značenja na četiri osnovne vrste: propozicionalno, ekspresivno, pretpostavljeno i evocirano značenje. Za razliku od propozicionalnog značenja koje predstavlja odnos između riječi i onoga na što se te riječi odnose u izvanjezičnome svijetu, ekspresivno značenje se odnosi na govornikove stavove i osjećaje. Određeni par riječi tako može imati isto propozicionalno značenje, a razlikovati se u ekspresivnome značenju. Slično tomu, Basil i Munday (2004) navode dvije osnovne vrste značenja bitne za ekvivalenciju na razini riječi, a to su referencijalno (denotativno) i konotativno značenje. Pretpostavljeno se značenje riječi odnosi na ograničenja koja uvjetuju očekivane kombinacije riječi kao što su kolokacije. Evocirano značenje nastaje iz razlika u registru ili dijalektu, a pomaže nam koristiti odgovarajuće izraze s obzirom na različite društvene situacije. Baker (ibid.) tvrdi da su sve te vrste značenja neodvojive, ali da ipak jedino propozicionalno značenje može biti promatrano kao točno ili netočno u određenome iskazu, a da ostala značenja mogu pomoći prevoditeljima jer pridonose sveukupnom značenju iskaza ili teksta.

Baker (1992) nadalje pojašnjava u kojim slučajevima može doći do neekvivalencije, a to je prevođenje kulturološki specifičnih koncepata, pojam iz izvornog jezika nije leksikaliziran u ciljnom jeziku, izvorna riječ je semantički kompleksnija, izvorni i ciljni jezik imaju različite distinkcije značenja, nepostojanje hiponima ili hiperonima u jednom od jezika, razlike u perspektivi i formi, lažni prijatelji itd. Kako bi prevladali probleme nepostojanja odgovarajućih ekvivalenata, prevoditelji koriste određene strategije kao što je korištenje općenitijih riječi, neutralnih riječi, kulturološka supstitucija, korištenje posuđenica, parafraziranje, ispuštanje i ilustriranje.

3. OPIS ISTRAŽIVANJA

3.1. Metodologija i korpus

Istraživanje se temelji na hrvatskome pojmu *pedagog* i njegovim prijevodnim varijacijama u engleskome jeziku. Korpus se sastoji od naslova, ključnih riječi i sažetaka članaka koji na hrvatskome jeziku sadrže riječ *pedagog*, a uz koje se nalazi i prijevod na engleskom jeziku. Za pretraživanje

časopisa korištena je baza Hrčak – Portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa, a obuhvaćeni su stručni, izvorni znanstveni i pregledni radovi te recenzije i eseji objavljeni od 1988. do 2018. godine.

Kako bi se što objektivnije mogla sagledati problematika prevođenja pojma *pedagog*, u radu će se dati i kratak pregled definicija toga pojma na hrvatskome jeziku, kao i njegovih prijevodnih ekvivalenata u relevantnim rječnicima engleskog jezika.

3.2. Pregled definicija pojmova *pedagog* i prijevodnih ekvivalenata na engleskom jeziku

Hrvatski jezični portal definira pojam *pedagog* kao onoga 'koji se bavi pedagogijom, odgojitelj, učitelj'. Slično tomu Veliki rječnik hrvatskog standardnog jezika (2015) navodi da je pedagog onaj koji se bavi pedagogijom, stručnjak koji proučava ili provodi odgojne metode u školi i vrtiću uz prošireno značenje: onaj koji drži nastavu, a navodi se i istoznačnica *edukator*.

Hrvatska enciklopedija razlikuje pojam pedagog u širem i užem smislu. U širem smislu taj pojam uključuje sve odgojitelje, nastavnike i profesore koji se bave obrazovanjem i nastavom, a to su najčešće školski pedagozi koji su dio stručnih službi obrazovnih institucija. U užem su smislu pedagozi stručnjaci koji su diplomirali, magistrirali ili doktorirali pedagogijske znanosti i bave se teorijskim i empirijskim proučavanjem pedagoških pojava.

Hrvatsko-engleski rječnik (1996) za natuknicu *pedagog* nudi sljedećih pet pojmova ovim redom: *pedagogue*, *teacher*, *educator*, *educationist* i *educationalist*. S obzirom na to da uz ovaj pojam u rječniku nisu dane nikakve napomene, pri odabiru odgovarajućeg prijevodnog ekvivalenta nužno je utvrditi razliku između ovih pojmova.

Očito je da je pojam *pedagog* postao internacionalizam, a njegovu etimologiju na engleskome jeziku pojašnjava Online Etymology Dictionary preko francuskoga *pedagoge* (nastavnik koji predaje djeci) koji se javlja u 14. stoljeću, latinskoga *paedagogus* te izvornoga grčkoga *paidagogos* (pais – dijete; agogos – voditi), rob koji je pratio dječake u školu i nadgledao ih, a kasnije se koristio u općenitijem značenju – nastavnik. Suvremeni jednojezični rječnici engleskog jezika (Cambridge Dictionary, Longman Dictionary of Contemporary English, Longman Dictionary of English Language and Culture, Merriam Webster, Oxford Advanced Learner's Dictionary) uglavnom sadrže napomenu da je taj pojam arhaizam u općenitom značenju za nastavnika ili vrlo formalan ili pogrdan naziv za nastavnika koji je strog, dosadan, previše pedantan, robuje pravilima i slično. Dakle, vidljivo je da se u engleskome jeziku radi o pojmu koji nije u svakodnevnoj upotrebi, a sadrži i negativne konotacije. Određeni specijalizirani rječnici vezani uz obrazovanje uopće ne sadrže natu-

knihu *pedagogue* (The Greenwood Dictionary of Education, Oxford Learner's Dictionary of Academic English), dok British National Corpus (BNC) bilježi svega 9 pojava, a Corpus of Contemporary American English (COCA) 78 pojava. Dva primjera iz korpusa COCA ilustriraju uporabu pojma *pedagogue*, prvo u osnovnome značenju nastavnik, a drugi primjer sadrži i negativne konotacije pojašnjavajući da osoba nije pedagog jer ne koristi prijetnje.

“The teacher had to be a good musician and a good **pedagogue**. To know music alone was not enough.” (Pogonowski, L. A PERSONAL RETROSPECTIVE ON THE MMCP. *Music Educators Journal*, 2001, 88 (1), p24)

“That history is there for the reading, but Mr. Wiseman isn't a **pedagogue** and doesn't wield a hammer, much less a wagging finger.” (Dargis, M. Kaleidoscopic Ode to an Immigrant Neighborhood, *New York Times*, 2015)

Razliku u poimanju pojma *pedagogue* u engleskome jeziku između izvornih i neizvornih govornika u Europi pojašnjava članak 'Who are you calling a pedagogue?' objavljen u Guardianu 2005. Članak opisuje prijedloge reforme predškolskog sustava u Ujedinjenom Kraljevstvu prema kojem bi se odgajatelji, po uzoru na danski model, obrazovali za holistički pristup djeci. Autorica navodi da bi takav model provodili stručnjaci 'unpromisingly named "social pedagogues"' te pojašnjava da se u engleskome jeziku taj pojam često veže uz pedantnog akademika dok je u kontinentalnoj Europi njegovo značenje puno šire te se odnosi na koncept odgoja koji uključuje društveni i emocionalni razvoj, a u Danskoj su socijalni pedagozi glavni djelatnici u predškolskim ustanovama. Novije primjere upotrebe toga pojma na engleskome govornom području navodi internetski rječnik Merriam Webster:

“His teacher was Ilya Musin, a famed **pedagogue** who trained Valery Gergiev, director of the Mariinsky Theatre, and Semyon Bychkov, who left Russia for a stellar conducting career in the West.” — Joshua Yaffa, *The New Yorker*, "Teodor Currentzis Brings His Intense Verdi to New York," 18 Nov. 2019

“Your professor holds forth in class, lecturing, orating, gesturing, bantering — equal parts **pedagogue** and performer.” — Alfred Lubrano, *Philly.com*, "After complaints, Ratemyprofessors.com does away with its 'hotness' ratings," 11 July 2018

Iz ovih, kao i iz ostalih šest primjera koje je rječnik preuzeo iz američkih dnevnih novina, jasno je da se pojam *pedagogue*, koristi u značenju nastavnik.

Mali uvid u poimanje toga pojma od strane izvornih govornika daje nam i rasprava iz 2009. godine na forumu WordReference.com Language fo-

rooms na kojem je osoba iz Poljske pitala izvorne govornike za konotacije pojma *pedagogue*. Desetak izvornih govornika, bilo da se radi o britanskom ili američkom engleskom, se složilo da se taj pojam ne koristi često, a može biti pogrdan naziv za nastavnika koji je dosadan, drži predavanja i nameće informacije učenicima, a neki smatraju da su negativne konotacije nastale u novije vrijeme s promjenom metoda učenja te da *pedagogue* jednostavno označava nastavnika koji koristi stare metode kao što je memoriranje i repeticija, a ne istraživačko učenje, igre, diskusije itd.

Sljedeći pojam koje predlaže Drvodelić (1996) uz *teacher* je *educator*, a gore navedeni rječnici uglavnom sadrže napomenu uz tu natuknicu da se radi o pojmu iz američkog engleskog koji označava osobu koja poučava ili educira, osobu čiji je posao podučavanje; stručnjaka za teorije i metode obrazovanja, a navode se i istoznačnice *teacher* i *educationalist*. BNC bilježi 53 pojavnice, a COCA 4445 što je znatno više od učestalosti pojma *pedagogue*. Primjeri upotrebe koje navodi rječnik Merriam Webster upućuju na korištenje pojma *educator* u značenju nastavnik, primjerice:

“And with demand for teachers soaring nationwide, some districts are looking for any potential advantage to get and keep **educators**.” — Anchorage Daily News, "This is what teacher turnover looks like in Alaska," 3 Feb. 2020

Corpus of Contemporary American English sadrži i primjere uporabe pojma *educator* u značenju stručnjaka koji se bavi teorijama i metodama obrazovanja:

“... the idea behind what they call “experiential learning” back to the theorist and **educator** John Dewey, who believed that you learn things more deeply when you experience them...” (Slate Magazine, 19-05, 2019)

Sljedeći pojam *educationist* se bilježi kao varijacija britanskoga engleskog za pojam *educationalist*, a označava osobu, specijalista, stručnjaka koji posjeduje znanja o načelima i metodama poučavanja, profesionalnog edukatora ili teoretičara obrazovanja. Da su ti pojmovi rjeđe prisutni potvrđuje i BNC s 28 pojava za *educationist* i 32 za *educationalist* dok COCA bilježi 12 pojava za *educationist* i samo 4 pojavnice pojma *educationalist*. Sljedeći primjer iz BNC-a ilustrira uporabu pojma *educationist* u značenju stručnjaka za obrazovanje:

“In the early 1960s a distinguished American **educationist**, William S. Gray, offered another kind of model of the reading process.” (Spink, J. *Children as readers. A study*. London: Library Association Pub. Ltd, 1989, pp. 1-95.)

Merriam Webster ne sadrži niti jedan primjer upotrebe pojma *educationalist* i samo tri primjera rečenica s pojmom *educationist* čije značenje ilustrira sljedeći primjer:

“The first is that **educationists** are using a broader range of methods to identify highly intelligent children, especially those from poor households.” — The Economist, "How and why to search for young Einsteins," 22 Mar. 2018

Sintagmu *school counselor* (američki engleski) / *school counsellor* (britanski engleski) ne bilježi niti jedan od navedenih rječnika osim The Greenwood Dictionary of Education koji pojašnjava da je to osoba koja ima različite odgovornosti u školskome okruženju vezane uz učenike. Njegove brojne dužnosti uključuju bavljenje rasporedom, nadziranje ispunjavanja uvjeta za završetak školovanja, usmjeravanje učenika pri odabiru zanimanja, pomoć pri prijavi za fakultet, ovjeravanje prijepisa ocjena, a često radi i kao terapeut, procjenjuje učenike i provodi standardizirane testove. BNC sadrži tri pojavnice pojma *school counsellor*, a COCA 1879 pojava pojma *school counselor*. Jednostavna pretraga na Google otkrila je da se taj pojam češće rabi na američkome govornom području pa tako postoji i udruga American School Counselor Association koja na svojim stranicama opisuje to zanimanja. Prije svega *school counselor* se bavi individualnim planiranjem učenikovog akademskog puta i određivanjem ciljeva učenja, savjetuje učenike, surađuje s roditeljima, nastavnicima, administracijom i društvom u svrhu poboljšanja učenikova uspjeha i analizira podatke vezano uz učenikov uspjeh, potrebe i izazove.

Jedno od mogućih prijevodnih rješenja za hrvatski pojam *pedagog* bi mogao biti i pojam *pedagogist* kojega bilježe online rječnik Merriam Webster i Oxfordov Lexico u značenju stručnjaka za pedagogiju i osobe koje proučava teorije obrazovanja. Međutim, BNC ne bilježi niti jednu pojavnicu, a COCA samo jednu:

“Therefore, readers of this report should be aware that the researcher is a sport **pedagogist** whose motivation to carry out the investigation was sparked by the discovery that the initial EFE for physical education students was not actually organized or supervised by PETE faculty.” (Smith, M. D. An examination of a generic field experience from a physical education perspective. *Physical Educator*. Fall93, 50 (3), p151)

3.3. Rezultati istraživanja

Pretraživanjem baze Hrčak ukupno je na hrvatskom jeziku izdvojeno 38 pojava prijevoda riječi *pedagog* koja se u najvećem broju (N=17) pojavljuje samostalno kao pedagog, zatim sedam puta kao školski pedagog, šest

puta kao socijalni pedagog, tri puta kao glazbeni pedagog, dva puta kao muzejski pedagog i dva puta kao stručni suradnik pedagog te jednom kao pedagog filozofije.

Prijevod svih pojmova prikazani su u tablicama počevši s najbrojnijim pojavnica i najčešće korištenim pojmovima u prijevodu na engleski jezik.

Tablica 1. Prijevod pojma *pedagog* Table 1. Translation of *pedagog*

Iz Tablice 1 je vidljivo da je najčešća prijevodna varijanta *pedagogue* koja je ukupno zabilježena 19 puta bilo da se pojavljuje samostalno ili kao dio sintagme *school*, *social*, *violin* i *music pedagogue*, ali i kao novotvorenica *sociopedagog*. Sljedeći je najčešći prijevod *educator* koji se ukupno javlja osam puta, od toga tri puta samostalno, ali i kao sintagma *social* i *music educator*, a zanimljiv je i prijevod pedagoga filozofije kao *active educator*. U ukupno pet prijevodnih varijanti koristi se pojam *teacher* od čega su dvije zabilježene u kombinaciji s *musical* i *music teacher*. Pojam *educationist* zabilježen je tri puta, a *school counsellor* svega dva puta kao prijevod sintagme stručni suradnik pedagog. U jednom je slučaju zabilježeno potpuno izostavljanje pojma pedagog u engleskoj inačici teksta.

Primjer izostavljanja nalazi se u sažetku na engleskome jeziku objavljenom u časopisu *Agriculturae Conspectus Scientificus*:

„Najpoznatija mu je sorta pšenice U1. Bio je uspješan i u oplemenjivačkom radu na kukuruzu. Tavčar je bio autor više sorata poljoprivrednih kultura iako je bio prvenstveno genetičar i **pedagog**. Prije drugog svjetskog rata na oplemenjivanju bilja rađeno je uspješno i na vlastelinstvima u istočnoj Hrvatskoj ...“ (*Agriculturae Conspectus Scientificus*, Vol. 65 No. 2, 2000. Oplemenjivanje ratarskog i povrtnog bilja u Hrvatskoj, Vinko Kozumplik i Zdravko Martinić-Jerčić)

“His great success was the wheat variety U1, although he worked on several crop species. At the beginning of this century, breeding work was successfully done on large private farms in Eastern Croatia as well...”

Nije zabilježena niti jedna pojava pojma *pedagogist*, niti *educationalist* kao moguća varijanta pojma *educationist* koji se češće javlja u britanskom engleskom.

3.4. Rasprava

Dominacija pojma *pedagogue* u prijevodima naslova i sažetaka, mogla bi se objasniti postojanjem oba pojma u hrvatskome i engleskome jeziku koji dijele istu etimologiju, ali analiza značenja u oba jezika dovodi u pitanje prikladnost odabira toga pojma u prijevodu. S obzirom na to da i u hrvatskome jeziku pedagog ima više značenja za očekivati je da će se i u prijevodu morati

očítovati ta razlika. Ako se radi o školskome pedagogu, jednom od stručnih suradnika u školi čije područje djelovanja nije izravno poučavanje, trebalo bi izbjegavati prevoditi ga kao *pedagogue* čije se značenje u engleskome jeziku prvenstveno odnosi na nastavnika, a uz to sadrži i negativne konotacije. Ukoliko se prevoditelj odlučio za američki engleski, prikladniji bi prijevod bio *school counselor* koji prema opisu zanimanja u velikoj mjeri pokriva djelokrug hrvatskih školskih pedagoga. Iako je BNC korpus pokazao nisku učestalost pojma *school counsellor* u britanskome engleskom, to je zanimanje sve traženije u obrazovnom sustavu, a prema opisu posla na web stranici Career Addict odnosi se na pomaganje učenicima u osobnome i akademskom razvoju, te rješavanju različitih problema vezanih uz učenje, ponašanje, zlostavljanje itd. (<https://www.careeraddict.com/become-school-counsellor>). U australskom engleskom za takvo se zanimanje koristi pojam *school guidance counsellor* (<https://www.seek.com.au/guidance-counsellor-jobs>). Općenitiji pojam *educator* bi isto mogao biti odgovarajući ekvivalent s obzirom na to da se uz nastavnika odnosi i na stručnjaka za teorije i metode obrazovanja, a učestaliji je od pojmova *educationist* i *educationalist*.

Što se tiče prijevoda sintagmi *muzejski* ili *glazbeni* pedagog, dobar bi odabir mogli biti pojmovi *teacher* i *educator* jer je za pretpostaviti da njihove aktivnosti uključuju i poučavanje. *Socijalni pedagozi* nisu učitelji nego rade na prevenciji, dijagnosticiranju i tretmanima s djecom i mladima s rizikom za poremećaje ili imaju poremećaje u ponašanju (portal e-USmjeravanja), stoga bi odgovarajuća sintagma u engleskome jeziku bila *social educator*.

Kada se radi o *pedagozima* u značenju stručnjaka ili teoretičara obrazovnih znanosti, odgovarajući bi prijevodni ekvivalenti mogli biti *educator* ili ostali pojmovi koji su pak rjeđe zastupljeni u korpusima kao *educationist*, *educationalist* i *pedagogue*.

4. ZAKLJUČAK

Namjera je ovoga rada bila zabilježiti i opisati prijevodna rješenja koja se pojavljuju u prijevodima akademskih radova na engleski jezik, a sadrže pojam *pedagog*. S obzirom na to da se taj pojam u hrvatskome jeziku koristi u širem i užem smislu uz različita značenja, za očekivati je bilo da će se i u prijevodima toga pojma na engleski jezik zabilježiti više no jedna prijevodna varijanta. No, iznenađujuća je dominacija pojma *pedagogue* koji se ukupno javlja u više od polovice prijevoda, a slijede ga *educator*, *teacher*, *educationist* i *school counsellor*, a u jednom je slučaju u prijevodu taj pojam u potpunosti izostavljen.

Analiza značenja svih navedenih pojmova upućuje na moguća bolja rješenja, a to je *school counselor* u inačici američkog engleskog i *educator* kao prijevodni ekvivalent za školskog pedagoga, a *educator* bi odgovarao i prijevodu pedagoga kao stručnjaka, teoretičara obrazovnih znanosti. *Educator*, zbog širokog raspona značenja koje pokriva, bi bio prikladan i u sintagmama glazbeni i muzejski pedagog, a u obzir bi ovdje mogao doći i pojam *teacher*. Pojam socijalni pedagog, stručnjak koji nije izravno uključen u poučavanje, bi se mogao prevesti kao *social educator*.

Uzevši u obzir različita značenja pojma pedagog u hrvatskome jeziku te brojne mogućnosti koje nudi engleski jezik, svakako je potrebno pri prevodenju obratiti pozornost na preciznije određivanje značenja kako bi prijevod obuhvatio odgovarajući smisao, a zasigurno i u stručnim prevoditeljskim krugovima postoji potreba za promišljanjem i raspravom o ovoj prevoditeljskoj problematici, ali i preporukama o najprikladnijim rješenjima.

Literatura

- Baker, M. (1992). *In Other Words: A coursebook on translation*. London / New York: Routledge.
- British National Corpus <https://www.english-corpora.org/bnc/> (pristupljeno 19.2.2020)
- Cambridge Dictionary <https://dictionary.cambridge.org/> (pristupljeno 10.11.2019.)
- Carrer Addict <https://www.careeraddict.com/become-school-counsellor> (pristupljeno 19.02.2019)
- Collins, J. W. & O'Brien N. P. (2003). *The Greenwood Dictionary of Education*. Westport / London: Greenwood Press.
- Corpus of Contemporary American English <https://www.english-corpora.org/coca/> (pristupljeno 19.2.2020)
- Drvodelić, M. (1996). *Hrvatsko-engleski rječnik*, Zagreb: Školska knjiga.
- e-Usmjeravanje <https://e-usmjeravanje.hzz.hr/socijalnipedagog> (pristupljeno 20.2.2020.)
- Hatim, B. (2013). *Teaching and Researching Translation*. London / New York: Routledge.
- Hatim, B. & Munday, J. (2004). *Translation: An advanced resource book*. London / New York: Routledge.
- Hrčak – Portal Hrvatskih stručnih i znanstvenih časopisa <https://hrcak.srce.hr/> (pristupljeno 5.11. 2019.)
- Hrvatska enciklopedija <http://www.enciklopedija.hr/> (pristupljeno 23.11.2019.)

- Hrvatski jezični portal <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=baza> (pristupljeno 23.11.2019.)
- Jackson, L. Who are you calling a pedagogue? Guardian <https://www.theguardian.com/society/2005/may/18/socialcare.childrengsservices> (pristupljeno 19.2.2020.)
- Jakobson, R. (1959). On linguistic aspects of translation. U Venuti, L. (ur.) (2000) *The Translation Studies Reader*. London / New York: Routledge. 113-118.
- Kenny, D. (2009). Equivalence. U M. Baker i Saldanha, G. (ur.) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. New York: Routledge. 96-100.
- Kozumplik, V. & Martinić-Jerčić, Z. (2000). Oplemenjivanje ratarskog i povrtnog bilja u Hrvatskoj. *Agriculturae Conspectus Scientificus*, br. 65(2), str. 129-141.
- Lexico <https://www.lexico.com/> (pristupljeno 20.2.2020.)
- Longman Dictionary of Contemporary English Online <https://www.ldo-ceonline.com/> (pristupljeno 19.2.2020.)
- Longman Dictionary of English Language and Culture (1998). (2nd ed). Harlow: Addison Wesley Longman.
- Merriam-Webster <https://www.merriam-webster.com/> (pristupljeno 19.2.2020.)
- Munday, J. (2001). *Introducing Translation Studies: Theories and Application* (2nd ed.). London: Routledge.
- Nida E. & Taber, C. R. (1969). *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: E.J. Brill.
- Online Etymology Dictionary <https://www.etymonline.com/> (pristupljeno 19.2.2020.)
- Oxford Advanced Learner's Dictionary (2005). (7th ed.) Oxford: Oxford University Press.
- Oxford Learner's Dictionary of Academic English (2014). Oxford: Oxford University Press.
- Pavlović, N. (2015). *Uvod u teorije prevodenja*. Zagreb: Leykam international.
- Pym, A. (2010). *Exploring Translation Theories*. London: Routledge.
- Seek <https://www.seek.com.au/guidance-counsellor-jobs> (pristupljeno 19.2.2020.)
- Snell-Hornby, M. (2006). *The Turns of Translation Studies: New Paradigms or Shifting Viewpoints?*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Toury, G. (1995). *Descriptive Translation Studies – and beyond*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins.

- Veliki rječnik hrvatskog standardnog jezika (2015). Zagreb: Školska knjiga.
- Vinay, J.P. & Darbelnet, J. (1958). *Stylistique Comparée du Français et de l'Anglais: Méthode de Traduction*. Paris: Didier. (prijevod i urednici Sager, J.C. and Hamel, M.J. (1995): *Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- WordReference.com Language forums <https://forum.wordreference.com/threads/pedagogue.1368813/> (pristupljeno 19.2.2020.)

Tablica 1.

Hrvatski	Engleski	Broj pojava
pedagog	pedagogue	6
	teacher	3
	educationist	3
	educator	3
	violin pedagogue	1
	<i>izostavljanje</i>	1
školski pedagog	school pedagogue	7
socijalni pedagog	social pedagogue	3
	social educator	2
	sociopedagog	1
glazbeni pedagog	musical teacher	1
	music teacher	1
	music pedagogue	1
muzejski pedagog	museum educator	2
stručni suradnik pedagog	school counsellor	2
pedagog filozofije	(active) educator	1

Ksenija BENČINA & Ivana MORITZ

**THE ANALYSIS OF THE TRANSLATION OF THE TERM
PEDAGOG FROM CROATIAN INTO ENGLISH
IN ACADEMIC PAPERS**

The paper discusses the translations of the term *pedagog* from the Croatian language into the English language in academic papers. The corpus comprises English translations of titles, key words and summaries of academic papers that are publically available on website HRČAK – Croatian scientific journals portal. The paper also provides definitions of the term *pedagog* in narrow and broad sense as well as the review of definitions of the translated terms in English. The analysis of the definitions and corpus is followed by the recommendations for possible adequate translations of the analysed term.

Key words: *school counsellor, educator, translation, Croatian language, English language, academic papers*